

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

कृष्णायजुर्वेदीय आरण्यके
॥ पञ्चमः प्रश्नः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ पञ्चमः प्रश्नः ॥

ओं ॥

शं न॒स्तन्नो॒ मा हा॑सीत्।

ओं शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥

॥ हरिः ओ(४)म् ॥

दे॒वा वै स॒त्रमा॑सत।

ऋद्धि॑परिमितं॒ यश॑स्कामाः।

ते॑ऽब्रुवन्।

यन्नः॑ प्रथ॒मं यश॑ ऋच्छात्।

सर्वे॑षां न॒स्तत्स॒हास॒दिति॑।

तेषां॑ कुरुक्षेत्रं वेदि॑रासीत्।

तस्यै॑ खाण्ड॒वो दक्षिणार्ध॑ आसीत्।

तूर्ध्न॑मुत्तरार्धः।

प॒री॒णञ्जघनार्धः॑।

म॒रु॒वं उत्करः॑ ॥ १ ॥

तेषां॑ म॒खं वैष्ण॒वं यश॑ आर्च्छत्।

तन्न्य॑कामयत।

Please let us know of any errors in this text.

तेनापा॑क्रामत्।
 तं दे॒वा अन्वा॑यन्।
 यशो॑ऽवरु॑रुथ्समानाः।
 तस्यान्वा॑गतस्य।
 स॒व्याद्ध॑नुरजा॑यत।
 दक्षि॑णादिष॑वः।
 तस्मा॑दिषुध॒न्वं पु॑ण्यजन्म।
 य॒ज्ञज॑न्मा॒ हि ॥ 2 ॥

तमेक॑गं॒ सन्त॑म्।
 ब॒हवो॑ नाभ्य॑धृष्णुवन्।
 तस्मा॑देक॑मिषुध॒न्विन॑म्।
 ब॒हवो॑ऽनिषुध॒न्वा नाभि॑धृष्णुवन्ति।
 सो॑ऽस्मयत।
 एकं॑ मा॒ सन्तं॑ ब॒हवो॑ नाभ्य॑धर्षिषु॒रिति॑।
 तस्य॑ सिष्मि॒याणस्य॑ तेजो॑ऽपा॑क्रामत्।
 तद्दे॒वा ओष॑धीषु॒ न्यमृ॑जुः।
 ते श्या॒माका॑ अभवन्।
 स्म॒याका॒ वै नामै॑ते ॥ 3 ॥

तथ्स्म॒याका॑नाग् स्मयाक॑त्वम्।
 तस्मा॑द्दीक्षि॒तेना॑पि॒गृह्यं॑ स्मेत॒व्यम्॑।

तेज॑सो धृ॒त्यै॑ ।
 स ध॒नुः॑ प्र॒तिष्क॑भ्या॒तिष्ठ॑त् ।
 ता उ॑प॒दीका॑ अ॒ब्रुव॑न्वरं॑ वृ॒णाम॑है ।
 अथ॑ व इ॒मग्ं र॑न्ध॒याम॑ ।
 यत्र॑ क्वं च॒ खना॑म ।
 तद॒पोऽभि॑तृ॒णदा॒मेति॑ ।
 तस्मा॑दुप॒दीका॑ यत्र॒ क्वं च॒ खन॑न्ति ।
 तद॒पोऽभि॑तृ॒न्दन्ति ॥ 4 ॥

वारे॑ वृ॒तग्ं ह्या॑साम् ।
 तस्य॑ ज्याम॒प्याऽद॑न् ।
 तस्य॑ ध॒नुर्वि॑प्र॒वमा॑ण॒ग्ं शि॒र उ॑द॒वर्त॑यत् ।
 तद्द्या॑वा॒पृथि॒वी अ॒नुप्रा॑वर्तत ।
 यत्प्रा॑वर्तत ।
 तत्प्र॑व॒र्ग्यस्य॑ प्र॒वर्ग्य॑त्वम् ।
 यद्घ्रां॑(४) इत्य॑प॒तत् ।
 तद्ध॑र्मस्य॑ घ॒र्मत्व॑म् ।
 म॒हतो॑ वी॒र्य॑म॒पप्त॑दिति॑ ।
 तन्म॑हा॒वीर॑स्य॑ म॒हावी॑र॒त्वम् ॥ 5 ॥

यद॒स्यास्स॑म॒भर॑न् ।
 तथ्स॒म्राज्ञ॑स्स॒म्राट्त्व॑म् ।

तग्ग् स्तृ॒तं दे॒वता॑स्त्रे॒धा व्य॑गृह्णत।
 अ॒ग्निः प्रा॑तस्स॒व॒नम्।
 इन्द्रो॒ माध्य॑न्दि॒न॒ग्ं स॒व॒नम्।
 विश्वे॑ दे॒वास्तृ॑तीयस॒व॒नम्।
 तेनाप॑शि॒र्षणा॒ य॒ज्ञेन॒ यज॑मानाः।
 नाशि॑षोऽवा॒रु॑न्धत।
 न सु॑व॒र्गं लो॒कम॒भ्य॑जयन्।
 ते दे॒वा अ॒श्विना॑वब्रुवन् ॥ 6 ॥

भि॒षजौ॒ वै स्थः॑।
 इ॒दं य॒ज्ञस्य॑ शि॒रः प्र॑ति॒धत्त॑मिति।
 ताव॑ब्रू॒तां वरं॑ वृणावहे।
 ग्रहं॑ ए॒व ना॒वत्रा॑पि गृह्यता॒मिति॑।
 ताभ्या॑मे॒तमा॑श्वि॒नम॑गृह्णन्।
 तावे॑तद्य॒ज्ञस्य॑ शि॒रः प्र॑त्य॒धत्ता॑म्।
 यत्प्र॑व॒र्ग्यः।
 तेन॑ स॒शी॑र्षणा॒ य॒ज्ञेन॒ यज॑मानाः।
 अवा॑शि॒षोऽरु॑न्धत।
 अ॒भि सु॑व॒र्गं लो॒कम॑जयन्।
 यत्प्र॑व॒र्ग्यं प्र॑वृणक्ति।
 य॒ज्ञस्यै॒व तच्छि॑रः॒ प्रति॑दधाति।

तेन॒ सशी॑र्षणा॒ यज्ञेन॒ यज॑मानः।
 अवा॒शिषो॑ रु॒न्धे।
 अ॒भि सु॒वर्गं॑ लो॒कं ज॑यति।
 तस्मा॑दिष॒ आ॒श्विन॑प्र॒वया॑ इव।
 यत्प्र॑व॒र्ग्यः ॥ 7 ॥

उ॒त्क॒रो ह्ये॑ते तृ॒न्दन्ति॑ महा॒वीर॒त्वम॑ब्रुवन्नजयन्त्स॒प्त च॑ ॥ 1 ॥

सा॒वि॒त्रं जु॑होति॒ प्रसू॑त्यै।
 च॒तु॒र्गृ॒ही॒तेन॑ जुहोति।
 चतु॑ष्पादः प॒शवः॑।
 प॒शू॒नेवा॑व॒रुन्धे॑।
 चत॑स्रो दि॒शः।
 दि॒क्ष्वे॒व प्र॑ति॒तिष्ठ॑ति।
 छ॒न्दाग्ं॑सि दे॒वेभ्यो॑ऽपा॒क्राम॑न्।
 नवो॑ऽभा॒गानि॑ ह॒व्यं व॑क्ष्याम॒ इति॑।
 तेभ्य॑ ए॒तच्च॑तु॒र्गृ॒ही॒तम॑धारयन्।
 पु॒रो॒नु॒वा॒क्या॑यै या॒ज्या॑यै ॥ 8 ॥

दे॒वता॑यै वषट्का॒राय॑।
 यच्च॑तु॒र्गृ॒ही॒तं जु॑होति।
 छ॒न्दाग्ं॑स्ये॒व तत्प्री॑णाति।
 तान्य॑स्य प्री॒तानि॑ दे॒वेभ्यो॑ ह॒व्यं व॑हन्ति।

ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नो॑ वदन्ति।
 हो॒त॒व्यं॑ दी॒क्षि॒तस्य॑ गृ॒हा(३)इ
 न हो॑त॒व्या(३)मि॒तिं।
 ह॒वि॒र्वै दी॑क्षि॒तः।
 य॒जुहु॑यात्।
 ह॒विष्कृ॑तं॒ यज॑मान॒मग्नौ॑ प्रद॒ध्यात्।
 यन्न जु॑हुयात् ॥ ९ ॥

य॒ज्ञ॒प॒रु॒रन्त॑रि॒यात्।
 य॒जु॒रे॒व व॑देत्।
 न ह॒विष्कृ॑तं॒ यज॑मान॒मग्नौ॑ प्र॒दधा॑ति।
 न य॑ज्ञ॒प॒रु॒रन्त॑रै॒ति।
 गा॒य॒त्री छ॒न्दा॒ग्स्य॑त्य॒मन्य॑त।
 तस्यै॑ वषट्कारो॑ऽभ्य॒य्य शि॒रोऽच्छि॑नत्।
 तस्यै॑ द्वे॒धा र॑सः॒ परा॑ऽप॒तत्।
 पृ॒थि॒वीम॒र्धः प्रा॑वि॒शत्।
 प॒शू॒न॒र्धः।
 यः पृ॑थि॒वीं प्रा॑वि॒शत् ॥ १० ॥

स खं॑दि॒रोऽभ॑वत्।
 यः प॒शून्।
 सोऽजा॑म्।

यत्खा॑दिर्य॒भ्रिर्भ॒वति॑ ।
 छन्द॑सामे॒व रसे॑न य॒ज्ञस्य॑ शि॒रस्स॒म्भ॑रति ।
 यदौ॑दु॒म्बरी॑ ।
 ऊर्वा॑ उ॒दुम्ब॑रः ।
 ऊ॒र्जे॒व य॒ज्ञस्य॑ शि॒रस्स॒म्भ॑रति ।
 यद्वै॑ण॒वी ।
 तेजो॑ वै वेणुः ॥ 11 ॥

तेज॑सै॒व य॒ज्ञस्य॑ शि॒रस्स॒म्भ॑रति ।
 यद्वै॑क॒ङ्क॑ती ।
 भा॑ ए॒वाव॑रुन्धे ।
 दे॒वस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्र॒स॒व इत्य॑भ्रि॒माद॑त्ते प्र॒सू॑त्यै ।
 अ॒श्विनो॑र्बा॒हुभ्या॑मित्या॒ह ।
 अ॒श्विनो॑ हि दे॒वाना॑म॒ध्व॒र्यू आस्ता॑म् ।
 पू॒ष्णो हस्ता॑भ्या॒मित्या॑ह॒ यत्यै॑ ।
 वज्रं॑ इ॒व वा॑ ए॒षा ।
 यद॑भ्रिः ।
 अ॒भ्रिर॑सि॒ नारि॑र॒सीत्या॑ह॒ शान्त्यै॑ ॥ 12 ॥

अ॒ध्व॒र॒कृ॒द्दे॒वेभ्य॑ इत्या॒ह ।
 य॒ज्ञो वा॑ अ॒ध्व॒रः ।
 य॒ज्ञ॒कृ॒द्दे॒वेभ्य॑ इति॒ वावै॑तदा॒ह ।

उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पत् इत्याह।
 ब्रह्मणैव यज्ञस्य शिरोच्छ्रैति।
 प्रैतु ब्रह्मणस्पतिरित्याह।
 प्रेत्यैव यज्ञस्य शिरोऽच्छ्रैति।
 प्रदेव्येतु सूनुतेत्याह।
 यज्ञो वै सूनुता॥
 अच्छ्रा वीरं नर्यं पङ्क्तिराधसमित्याह ॥ 13 ॥

पाङ्क्तो हि यज्ञः।
 देवा यज्ञं नयन्तु न इत्याह।
 देवानेव यज्ञनियः कुरुते।
 देवीं द्यावापृथिवी अनु मे मग्ंसाथामित्याह।
 आभ्यामेवानुमतो यज्ञस्य शिरस्सम्भरति।
 ऋद्ध्यसंमद्य मुखस्य शिर इत्याह।
 यज्ञो वै मुखः।
 ऋद्ध्यसंमद्य यज्ञस्य शिर इति वावैतदाह।
 मखायं त्वा मुखस्यं त्वा शीर्ष्ण इत्याह।
 निर्दिश्यैवैनद्धरति ॥ 14 ॥

त्रिर्हरति।
 त्रयं इमे लोकाः।
 एभ्य एव लोकेभ्यो यज्ञस्य शिरस्सम्भरति।

तूष्णीं चतुर्थं ह॑रति।
 अप॑रिमितादे॒व य॒ज्ञस्य॒ शिर॒स्सम्भ॑रति।
 मृ॒त्ख॒नाद॒ग्रे ह॑रति।
 तस्मा॑न्मृ॒त्ख॒नः क॑रु॒ण्यत॑मः।
 इय॒त्यग्रं॑ आसी॒रित्या॑ह।
 अ॒स्यामे॒वाछ॑म्बट्कारं य॒ज्ञस्य॒ शिर॒स्सम्भ॑रति।
 ऊ॒र्जं वा ए॒तगं॑ रसं पृथि॒व्या उ॑प॒दीका॒ उद्दि॑हन्ति ॥ 15 ॥

यद्व॒ल्मीक॑म्।
 यद्व॒ल्मीक॑व॒पा सं॒म्भारो॑ भवति।
 ऊ॒र्जमे॒व रसं॑ पृथि॒व्या अ॒वरु॑न्धे।
 अथो॒ श्रोत्र॑मे॒व।
 श्रोत्र॑ग्ग् ह्ये॒तत्पृथि॒व्याः।
 यद्व॒ल्मीकः॑।
 अ॒बधि॑रो भवति।
 य ए॒वं वेद॑।
 इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॒ वज्र॑मुदयच्छत्।
 स यत्र॑ यत्र॒ परा॑क्रमत ॥ 16 ॥

तन्नाद्घ्निय॑त।
 स पू॑तीकस्त॒म्बे परा॑क्रमत।
 सोऽ॑द्घ्नियत।

सोऽब्रवीत्।
 ऊ॒तिं वै मेऽधा॒ इति॑।
 तदू॒तीका॑नामू॒तीक॒त्वम्।
 यदू॒तीका॒ भव॑न्ति।
 य॒ज्ञायै॒वोतिं॑ द॒धति॑।
 अ॒ग्नि॒जा अ॑सि प्र॒जाप॑ते॒ रेत॒ इत्या॑ह।
 य ए॒व रसः॑ प॒शून्प्रावि॑शत् ॥ 17 ॥

तमे॒वाव॑रुन्धे।
 प॒ञ्चै॒ते सं॑म्भारा भ॒वन्ति॑।
 पाङ्क्तो॑ य॒ज्ञः।
 यावा॑ने॒व य॒ज्ञः।
 तस्य॑ शि॒रस्स॑म्भ॒रति॑।
 यद्ग्रा॒म्याणां॑ प॒शूनां॑ च॒र्मणा॑ स॒म्भरे॑त्।
 ग्रा॒म्यान्प॒शूञ्छु॑चाऽर्प॑येत्।
 कृ॒ष्णाजि॒नेन॑ स॒म्भ॑रति।
 आ॒र॒ण्याने॒व प॒शूञ्छु॑चाऽर्प॑यति।
 तस्मा॑त्स॒माव॑त्प॒शूनां॑ प्र॒जाय॑मानानाम् ॥ 18 ॥

आ॒र॒ण्याः प॒शवः॑ कनी॑यागंसः।
 शु॒चा ह्यृ॑ताः।
 लो॒म॒तस्स॑म्भ॒रति॑।

अतो ह्यस्य मेध्यम्।
 परिगृह्यायन्ति।
 रक्षसामपहत्यै।
 बहवो हरन्ति।
 अपंचितिमेवास्मिन्दधति।
 उद्धते सिकतोपोप्ते परिश्रिते निदधति शान्त्यै।
 मदन्तीभिरुपसृजति ॥ 19 ॥

तेजं एवास्मिन्दधाति।
 मधुं त्वा मधुला करोत्वित्याह।
 ब्रह्मणैवास्मिन्तेजो दधाति।
 यद्ग्राम्याणां पात्राणां कपालैस्सगं सृजेत्।
 ग्राम्याणि पात्राणि शुचाऽर्पयेत्।
 अर्मकपालैस्सगं सृजति।
 एतानि वा अनुपजीवनीयानि।
 तान्येव शुचाऽर्पयति।
 शर्कराभिस्सगंसृजति धृत्यै।
 अथो शन्त्वाय।
 अजलोमैस्सगं सृजति।
 एषा वा अग्नेः प्रिया तनूः।
 यदजा।

प्रि॒य॒यै॒वैनं॑ त॒नु॒वा॒ स॒गं॑ सृ॒जति॑ ।
 अथो॒ तेज॑सा ।
 कृ॒ष्णा॒जि॒नस्य॑ लो॒मं॒भि॒स्स॒गं॑ सृ॒जति॑ ।
 य॒ज्ञो वै कृ॑ष्णाजि॒नम् ।
 य॒ज्ञे॒नै॒व य॒ज्ञं॑ स॒गं॑ सृ॒जति॑ ॥ 20 ॥

या॒ज्या॒यै न जु॑हुयादवि॒शद्वे॑णु॒श्शान्त्यै॑
 प॒ङ्क्ति॑रा॒धस॒मित्या॑ह॒ हरति॑ दि॒हन्ति॑
 प॒रा॒क्र॒म॒तावि॑शत्प्र॒जाय॑मानाना॒गं
 सृ॒जति॑ श॒न्त्वाया॒ष्टौ च॑ ॥ 2 ॥

परि॑श्रिते करोति ।
 ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒सस्य॑ परि॑गृहीत्यै ।
 न कु॒र्वन्न॑भि प्रा॑ण्यात् ।
 यत्कु॒र्वन्न॑भि प्रा॑ण्यात् ।
 प्रा॒णाञ्छु॒चाऽर्प॑येत् ।
 अ॒प॒हाय॑ प्राणि॑ति ।
 प्रा॒णानां॑ गोपी॒थाय॑ ।
 न प्र॑व॒र्ग्यं चादि॒त्यं चा॒न्तरे॑यात् ।
 यद॑न्तरे॒यात् ।
 दु॒श्च॒र्मा॑ स्यात् ॥ 21 ॥

तस्मा॒न्नान्तरा॒य्यम् ।
 आ॒त्मनो॑ गोपी॒थाय॑ ।

वेणु॑ना करोति।
 तेजो॑ वै वेणुः॑।
 तेजः॑ प्रव॒र्ग्यः॑।
 तेज॑सै॒व तेज॒स्सम॑र्धयति।
 म॒खस्य॑ शिरो॒ऽसीत्या॑ह।
 य॒ज्ञो वै म॒खः।
 तस्यै॒तच्छि॑रः॑।
 यत्प्र॑व॒र्ग्यः॑ ॥ 22 ॥

तस्मा॑दे॒वमा॑ह।
 य॒ज्ञस्य॑ प॒दे स्थ॒ इत्या॑ह।
 य॒ज्ञस्य॑ ह्ये॒ते प॒दे।
 अथो॑ प्र॒तिष्ठि॑त्यै।
 गा॒य॒त्रेण॑ त्वा॒ छन्द॑सा करो॒मीत्या॑ह।
 छन्दो॑भिरे॒वैनं॑ करोति।
 त्र्यु॑द्धिं करोति।
 त्रयं॑ इ॒मे लो॒काः।
 ए॒षां लो॒काना॒माप्त्यै॑।
 छन्दो॑भिः करोति ॥ 23 ॥

वी॒र्यं॑ वै छन्दा॑गंसि।
 वी॒र्ये॑णै॒वैनं॑ करोति।

यजु॑षा॒ बिलं॑ करोति॒ व्यावृ॑त्त्यै।
 इय॑न्तं करोति।
 प्र॒जाप॑तिना यज्ञ॒मुखेन॑ संमितम्।
 इय॑न्तं करोति।
 य॒ज्ञप॑रुषा॒ संमितम्।
 इय॑न्तं करोति।
 ए॒ताव॑द्वै पुरु॒षे वी॒र्यम्॑।
 वी॒र्यसं॑मितम् ॥ 24 ॥

अप॑रिमितं करोति।
 अप॑रिमित॒स्याव॑रुद्ध्यै।
 प॒रिग्री॑वं करोति॒ धृत्यै॑।
 सूर्य॑स्य॒ हर॑सा श्रा॒येत्या॑ह।
 य॒था य॒जुरे॒वैतत्।
 अ॒श्वश॑केन॑ धूपयति।
 प्रा॒जाप॑त्यो वा अश्व॑स्सयोनि॒त्वाय॑।
 वृ॒ष्णो अश्व॑स्य नि॒ष्पद॑सीत्या॑ह।
 अ॒सौ वा आ॑दित्यो वृषाऽश्वः॑।
 तस्य॒ छन्दा॑ग्सि नि॒ष्पत् ॥ 25 ॥

छन्दा॑भिरे॒वैनं॑ धूपयति।
 अ॒र्चिषे॑ त्वा शो॒चिषे॑ त्वेत्या॑ह।

तेजं॑ ए॒वास्मि॑न्दधाति।
 वा॒रु॒णोऽभी॑द्धः।
 मै॒त्रियो॑पैति॒ शान्त्यै॑।
 सिद्ध्यै॒ त्वेत्या॑ह।
 य॒था॒ य॒जुरे॒वैतत्।
 दे॒वस्त्वा॑ सवि॒तोद्व॑प॒त्वित्या॑ह।
 स॒वि॒तृप्र॑सूत ए॒वैनं॑ ब्रह्म॑णा
 दे॒वता॑भि॒रुद्व॑पति।
 अप॑द्यमानः पृथि॒व्यामाशा॑
 दि॒श आ॑पृणे॒त्याह॑ ॥ 26 ॥

तस्मा॑द॒ग्निस्सर्वा॑ दि॒शोऽनु॑विभाति।
 उत्तिष्ठ॑ बृ॒हन्भ॑वो॒र्ध्वस्तिष्ठ॑
 ध्रु॒वस्त्वमि॒त्याह॑ प्रति॑ष्ठित्यै।
 ई॒श्वरो॑ वा ए॒शोऽन्धो॑ भवि॒तोः।
 यः प्र॑व॒र्ग्यम॒न्वीक्ष॑ते।
 सूर्य॑स्य त्वा॒ चक्षु॑षाऽन्वी॑क्ष॒ इत्या॑ह।
 चक्षु॑षो गोपी॒थाय॑।
 ऋ॒जवे॑ त्वा सा॒धवे॑ त्वा सु॒क्षित्यै॑ त्वा
 भू॒त्यै॒ त्वेत्या॑ह।
 इ॒यं वा॑ ऋ॒जुः।

अ॒न्तरि॑क्ष॒ग्ं सा॒धु।
अ॒सौ सु॑क्षि॒तिः ॥ 27 ॥

दि॒शो भू॑तिः।
इ॒माने॒वास्मै॑ लो॒कान्क॑ल्पयति।
अथो॒ प्रति॑ष्ठित्यै।
इ॒दम॒हम॒मुमा॑मुष्याय॒णं वि॒शा
प॒शुभि॑र्ब्रह्मवर्च॒सेन॒ पर्यू॑हामीत्या॒ह।
वि॒शैवैनं॑ प॒शुभि॑र्ब्रह्मवर्च॒सेन॒ पर्यू॑हति।
वि॒शेति॑ राज॒न्यस्य॑ ब्रूयात्।
वि॒शैवैनं॑ पर्यू॒हति।
प॒शुभि॑रिति॒ वैश्य॑स्य।
प॒शुभि॑रे॒वैनं॑ पर्यू॒हति।
अ॒सुर्य॑ पात्र॒मना॑च्छृ॒ण्णम् ॥ 28 ॥

आच्छृ॑णत्ति।
दे॒वत्रा॑ऽकः।
अ॒ज॒क्षी॒रेणा॑च्छृ॒णत्ति।
प॒र॒मं वा ए॒तत्प॑यः।
यद॑जक्षी॒रम्।
प॒र॒मेणै॒वैनं॑ प॒यसा॑ऽऽच्छृ॒णत्ति।
यजु॑षा॒ व्यावृ॑त्त्यै।

छन्दोभि॒राच्छृ॑णत्ति।
 छन्दोभि॒र्वा ए॒ष क्रि॑यते।
 छन्दोभि॒रेव॒ छन्दा॒ग॒स्याच्छृ॑णत्ति।
 छृ॒न्धि वाच॑मित्या॒ह।
 वाच॑मे॒वावरु॑न्धे।
 छृ॒न्ध्यूर्ज॑मित्या॒ह।
 ऊ॒र्जमे॒वावरु॑न्धे।
 छृ॒न्धि ह॒विरि॑त्या॒ह।
 ह॒विरे॒वाकः॑।
 दे॒वं पु॒रश्च॑र स॒घ्यासं॒ त्वेत्या॑ह।
 य॒था॒ य॒जुरे॒वैतत् ॥ 29 ॥

स्याद्यत्प्र॑वर्ग्यश्छन्दोभिः करोति वीर्यसंमितं
 छन्दाग॑सि निष्पत्पृणेत्याह सुक्षितिरनाच्छृणुं
 छन्दाग॑स्याच्छृणत्यष्टौ च ॥ 3 ॥

ब्रह्म॒न्प्रच॑रिष्यामो॒ होत॑र्घ॒र्मम॒भिष्टु॑हीत्या॒ह।
 ए॒ष वा ए॒तर॑हि॒ बृह॑स्पतिः।
 यद्ब्र॒ह्मा।
 तस्मा॑ ए॒व प्र॑ति॒प्रोच्य॒ प्रच॑रति।
 आ॒त्मनो॑ऽना॒त्यै।
 य॒माय॑ त्वा म॒खाय॒ त्वेत्या॑ह।
 ए॒ता वा ए॒तस्य॑ दे॒वताः॑।

ताभिरे॒वैन॒गुं॒ सम॑र्धयति।
मद॑न्तीभिः॒ प्रोक्ष॑ति।
तेजं॑ ए॒वास्मि॑न्दधाति ॥ 30 ॥

अ॒भि॒पूर्व॑ प्रोक्षति।
अ॒भि॒पूर्व॑मे॒वास्मि॑न्तेजो॑ दधाति।
त्रिः॑ प्रोक्षति।
त्र्या॑वृद्धि य॒ज्ञः।
अथो॑ मेध्य॒त्वाय॑।
होता॑ऽन्वाह।
रक्ष॑सामप॑हत्यै।
अन॑वानम्।
प्रा॒णाना॒गुं सन्त॑त्यै।
त्रि॒ष्टुभ॑स्स॒तीर्गा॑य॒त्रीरि॒वान्वा॑ह ॥ 31 ॥

गा॒य॒त्रो हि॑ प्रा॒णः।
प्रा॒णमे॒व यज॑माने दधाति।
सन्त॑त॒मन्वा॑ह।
प्रा॒णाना॑म॒न्नाद्य॑स्य॒ सन्त॑त्यै।
अथो॑ रक्ष॑सामप॑हत्यै।
यत्परि॑मिता अनु॒ब्रूयात्।
परि॑मित॒मव॑रुन्धीत।

अप॑रि॒मिता॒ अन्वा॑ह ।
 अप॑रि॒मित॒स्याव॑रुद्ध्यै ।
 शिरो॒ वा ए॒तद्य॒ज्ञस्य॑ ॥ 32 ॥

यत्प्र॑व॒र्ग्यः ।
 ऊर्द्धु॑ञ्जाः ।
 यन्मौ॒ञ्जो वे॒दो भव॑ति ।
 ऊ॒र्जैव॑ य॒ज्ञस्य॒ शिर॒स्सम॑र्धयति ।
 प्रा॒णाहु॒तीर्जु॑होति ।
 प्रा॒णाने॒व यज॑माने दधाति ।
 स॒प्त जु॑होति ।
 स॒प्त वै शी॑र्ष॒ण्याः प्रा॒णाः ।
 प्रा॒णाने॒वास्मि॑न्दधाति ।
 दे॒वस्त्वा॑ स॒विता॒ मध्वा॑ऽन॒कित्वा॑ह ॥ 33 ॥

तेज॑सै॒वैन॑मनक्ति ।
 पृथि॒वीं तप॑स॒न्नाय॒स्वेति॒ हिर॑ण्य॒मुपा॑स्यति ।
 अ॒स्या अन॑तिदाहाय ।
 शिरो॒ वा ए॒तद्य॒ज्ञस्य॑ ।
 यत्प्र॑व॒र्ग्यः ।
 अ॒ग्नि॒स्सर्वा॑ दे॒वताः॑ ।
 प्र॒ल॒वाना॒दीप्यो॑पा॑स्यति ।

दे॒वता॑स्वे॒व य॒ज्ञस्य॑ शि॒रः॒ प्रति॑दधाति ।
 अ॒प्रति॑शीर्णाग्रं भवति ।
 ए॒तद्ध॑र्हिर्ह्येषः ॥ 34 ॥

अ॒र्चिर॑सि शो॒चिर॒सीत्या॑ह ।
 तेजं॑ ए॒वास्मि॑न्ब्रह्मवर्च॒सं द॑धाति ।
 सगं॑सीदस्व म॒हाग्ं अ॒सीत्या॑ह ।
 म॒हान् ह्येषः॑ ।
 ब्र॒ह्मवा॑दिनो॑ वदन्ति ।
 ए॒ते वा॒व त ऋ॒त्विजः॑ ।
 ये द॑र्शपूर्णमा॒सयोः॑ ।
 अथ॑ क॒था होता॑ यज॑मानाया॒शिषो॑
 नाऽऽशा॑स्त॒ इति॑ ।
 पु॒रस्ता॑दाशीः॒ खलु॑ वा अ॒न्यो य॒ज्ञः ।
 उ॒परि॑ष्टादाशीर॒न्यः ॥ 35 ॥

अ॒ना॒धृष्या॑ पु॒रस्ता॑दिति॒ यदे॒तानि॑ यजू॒गृष्या॑ह ।
 शी॒रुष॑त ए॒व य॒ज्ञस्य॑ यज॑मान आ॒शिषो॑ऽव॒रुन्धे॑ ।
 आयुः॑ पु॒रस्ता॑दाह ।
 प्र॒जां दक्षि॑णतः ।
 प्रा॒णं प॒श्चात् ।
 श्रोत्र॑मुत्तर॒तः ।

विधृतिमुपरिष्ठात्।
 प्राणानेवास्मै समीचो दधाति।
 ईश्वरो वा एष दिशोऽनून्मदितोः।
 यं दिशोऽनु व्यास्थापयन्ति ॥ 36 ॥

मनोरश्वाऽसि भूरिपुत्रेतीमामभिमृशति।
 इयं वै मनोरश्वा भूरिपुत्रा।
 अस्यामेव प्रतितिष्ठत्यनुन्मादाय।
 सूपसदा मे भूया मा मां
 हिग्ंसीरित्याहाहिग्ं सायै।
 चितस्थ परिचित इत्याह।
 अपचितिमेवास्मिन्दधाति।
 शिरो वा एतद्यज्ञस्य।
 यत्प्रवर्ग्यः।
 असौ खलु वा आदित्यः प्रवर्ग्यः।
 तस्य मरुतो रश्मयः ॥ 37 ॥

स्वाहा मरुद्भिः परिश्रयस्वेत्याह।
 अमुमेवादित्यग्ं रश्मिभिः पर्यूहति।
 तस्माद्सावादित्योऽमुष्मिन्लोके रश्मिभिः पर्यूढः।
 तस्माद्राजा विशा पर्यूढः।
 तस्माद्ग्रामणीस्सजातैः पर्यूढः।

अ॒ग्नेस्सृ॒ष्टस्य॑ य॒तः।
 वि॒कङ्क॑तं॒ भा आ॑र्च्छत्।
 यद्वै॑कङ्क॒ताः परि॒धयो॒ भव॑न्ति।
 भा ए॒वाव॑रुन्धे।
 द्वा॑द॒श भव॑न्ति ॥ 38 ॥

द्वा॑द॒श मा॒सा॑स्सं॒वत्स॒रः।
 सं॒वत्स॒रमे॒वाव॑रुन्धे।
 अ॒स्ति॑ त्रयो॒दशो॒ मास॒ इत्या॑हुः।
 यत्त्रयो॑द॒शः परि॒धिर्भ॑वति।
 तेनै॒व त्रयो॑द॒शं मा॒सम॑व॒रुन्धे॑।
 अ॒न्तरि॑क्षस्यान्त॒र्धिर्सी॒त्याहु॑ व्यावृ॒त्त्यै।
 दि॒वं तप॑स॒स्त्राय॒स्वेत्यु॒परि॑ष्टा॒द्धिर॑ण्य॒मधि॒
 नि॒दधा॑ति।
 अ॒मुष्या॒ अन॑तिदाहाय।
 अथो॑ आ॒भ्यामे॒वैन॑मु॒भय॑तः॒ परि॑गृह्णाति।
 अर्ह॑न्बिभर्षि॒ साय॑कानि॒ धन्वे॑त्याह ॥ 39 ॥

स्तौ॑त्ये॒वैन॑मे॒तत्।
 गा॒य॒त्रम॑सि॒ त्रैष्टु॑भमसि॒ जाग॑तम॒सीति॑
 ध॒वित्रा॑ण्याद॒त्ते।
 छ॒न्दो॑भिरे॒वैनान्या॑द॒त्ते।

मधु॑ मध्वि॑ति धू॒नोति॑ ।
 प्रा॒णो वै मधु॑ ।
 प्रा॒णमे॒व यज॑माने दधाति ।
 त्रिः॑ परि॑यन्ति ।
 त्रि॒वृद्धि॑ प्रा॒णः ।
 त्रिः॑ परि॑यन्ति ।
 त्र्या॑वृद्धि॑ य॒ज्ञः ॥ 40 ॥

अथो॑ रक्ष॑सा॒मप॑हत्यै ।
 त्रिः॑ पुनः॑ परि॑यन्ति ।
 षट्॑सम्प॑द्यन्ते ।
 षड्वा॑ ऋ॒तवः॑ ।
 ऋ॒तुष्वे॒व प्रति॑तिष्ठन्ति ।
 यो वै घ॒र्मस्य॑ प्रि॒यां त॒नुव॑मा॒क्राम॑ति ।
 दु॒श्चर्मा॑ वै स भ॑वति ।
 ए॒ष ह॒ वा अ॑स्य प्रि॒यां त॒नुव॑मा॒क्राम॑ति ।
 यस्त्रिः॑ प॒रीत्य॑ चतु॒र्थं पर्ये॑ति ।
 ए॒ताग्ं ह॒ वा अ॑स्यो॒ग्रदे॑वो॒ राज॑नि॒राच॑क्राम ॥ 41 ॥

ततो॑ वै स दु॒श्चर्मा॑ऽभवत् ।
 तस्मा॒त्रिः प॒रीत्य॑ न चतु॒र्थं परी॑यात् ।
 आ॒त्मनो॑ गोपी॒थाय॑ ।

प्रा॒णा वै ध॒वित्रा॑णि ।
 अव्य॑तिषङ्गं धू॒न्वन्ति॑ ।
 प्रा॒णाना॒मव्य॑तिषङ्गाय॒ क्लृ॒प्त्यै॑ ।
 वि॒नि॒षद्य॑ धू॒न्वन्ति॑ ।
 दि॒क्ष्वे॑व प्र॒ति॑तिष्ठन्ति ।
 ऊ॒र्ध्वं धू॑न्वन्ति ।
 सु॒व॒र्गस्य॑ लो॒कस्य॒ सम॑ष्ट्यै ।
 स॒र्वतो॑ धू॒न्वन्ति॑ ।
 तस्मा॑द॒यग्ं स॒र्वतः॑ पवते ॥ 42 ॥

द॒धा॒ती॒वाऽन्वा॑ह य॒ज्ञस्या॑हैष उ॒परि॑ष्ठादाशीर॒न्यो
 व्या॑स्था॒पय॑न्ति र॒श्मयो॑ भवन्ति ध॒न्वेत्या॑ह
 य॒ज्ञश्च॑क्राम॒ सम॑ष्ट्यै द्वे च ॥ 4 ॥

अ॒ग्नि॒ष्ट्वा वसु॑भिः पुरस्ता॑द्रोचयतु
 गाय॒त्रेण॒ छन्द॑सेत्या॑ह ।
 अ॒ग्निरे॒वैनं॑ वसु॑भिः पुरस्ता॑द्रोचयति
 गाय॒त्रेण॒ छन्द॑सा ।
 स मा॑ रुचि॒तो रो॑चयेत्या॑ह ।
 आ॒शिष॑मे॒वैता॑माशा॑स्ते ।
 इन्द्र॑स्त्वा रु॒द्रैर्दक्षि॑ण॒तो रो॑चयतु
 त्रैष्टु॑भेन॒ छन्द॑सेत्या॑ह ।
 इन्द्र॑ ए॒वैनग्ं॑ रु॒द्रैर्दक्षि॑ण॒तो रो॑चयति

त्रैष्टु॑भे॒न॒ छ॒न्द॑सा ।
 स॒ मां रुचि॑तो रौच॒येत्या॑ह ।
 आ॒शिष॑मे॒वैता॑माशा॑स्ते ।
 वरु॑णस्त्वाऽऽदि॒त्यैः प॒श्चाद्रौ॑चयतु
 जाग॑तेन॒ छ॒न्द॑सेत्या॑ह ।
 वरु॑ण ए॒वैन॑मादि॒त्यैः प॒श्चाद्रौ॑चयति
 जाग॑तेन॒ छ॒न्द॑सा ॥ 43 ॥

स॒ मां रुचि॑तो रौच॒येत्या॑ह ।
 आ॒शिष॑मे॒वैता॑माशा॑स्ते ।
 द्यु॒ता॒न॒स्त्वा॑ मा॒रु॒तो म॒रु॒द्धि॑रुत्त॒र॒तो
 रौच॑य॒त्वानु॑ष्टुभे॒न॒ छ॒न्द॑सेत्या॑ह ।
 द्यु॒ता॒न॒ ए॒वैन॑ मा॒रु॒तो म॒रु॒द्धि॑रुत्त॒र॒तो
 रौच॑य॒त्यानु॑ष्टुभे॒न॒ छ॒न्द॑सा ।
 स॒ मां रुचि॑तो रौच॒येत्या॑ह ।
 आ॒शिष॑मे॒वैता॑माशा॑स्ते ।
 बृ॒ह॒स्पति॑स्त्वा॒ विश्वै॑र्दे॒वैरु॒परि॑ष्टाद्रौचयतु
 पाङ्क्तै॑न॒ छ॒न्द॑सेत्या॑ह ।
 बृ॒ह॒स्पति॑रे॒वैन॑ विश्वै॑र्दे॒वैरु॒परि॑ष्टाद्रौचयति
 पाङ्क्तै॑न॒ छ॒न्द॑सा ।
 स॒ मां रुचि॑तो रौच॒येत्या॑ह ।

आशिषमेवैतामाशास्ते ॥ 44 ॥

रोचितस्त्वं देव घर्म देवेष्वसीत्याह ।
 रोचितो ह्येष देवेषु ।
 रोचिषीयाहं मनुष्येष्वित्याह ।
 रोचंत एवैष मनुष्येषु ।
 सम्राद्धर्म रुचितस्त्वं देवेष्वायुष्माग्स्तेजस्वी
 ब्रह्मवर्चस्यसीत्याह ।
 रुचितो ह्येष देवेष्वायुष्माग्स्तेजस्वी
 ब्रह्मवर्चसी ।
 रुचितोऽहं मनुष्येष्वायुष्माग्स्तेजस्वी
 ब्रह्मवर्चसी भूयासमित्याह ।
 रुचित एवैष मनुष्येष्वायुष्माग्स्तेजस्वी
 ब्रह्मवर्चसी भवति ।
 रुगंसि रुचं मयि धेहि मयि रुगित्याह ।
 आशिषमेवैतामाशास्ते ।
 तं यदेतैर्यजुर्भिररोचयित्वा ।
 रुचितो घर्म इति प्रब्रूयात् ।
 अरोचुकोऽध्वर्युस्स्यात् ।
 अरोचुको यजमानः ।
 अथ यदेनमेतैर्यजुर्भी रोचयित्वा ।

रुचि॑तो घ॒र्म इति॑ प्राह॑ ।
 रोचु॑कोऽध्व॒र्युर्भव॑ति ।
 रोचु॑को यज॑मानः ॥ 45 ॥

प॒श्चाद्रो॑चयति॒ जाग॑तेन॒ छन्द॑सा॒ स मां रुचि॑तो
 रोच॑येत्या॒हाशि॑षमे॒वैता॑माशा॒स्ते शा॑स्तेऽष्टौ च॑ ॥ 5 ॥

शिरो॑ वा ए॒तद्य॒ज्ञस्य॑ ।
 यत्प्र॑वर्ग्यः ।
 ग्री॒वा उ॑प॒सदः॑ ।
 पुर॑स्ता॒दुप॒सदा॑ प्रव॒र्ग्यं प्रवृ॑णक्ति ।
 ग्री॒वास्वे॒व य॒ज्ञस्य॒ शिरः॒ प्रति॑दधाति ।
 त्रिः प्रवृ॑णक्ति ।
 त्रयं॑ इ॒मे लो॒काः ।
 ए॒भ्य ए॒व लो॒केभ्यो॑ य॒ज्ञस्य॒ शिरोऽव॑रुन्धे ।
 षट्त्स॑म्पद्यन्ते ।
 षड्वा ऋ॒तवः॑ ॥ 46 ॥

ऋ॒तुभ्यं॑ ए॒व य॒ज्ञस्य॒ शिरोऽव॑रुन्धे ।
 द्वाद॑श॒कृत्वः॒ प्रवृ॑णक्ति ।
 द्वाद॑श॒ मासा॑स्सं॒वत्सरः॑ ।
 सं॒वत्स॑रादे॒व य॒ज्ञस्य॒ शिरोऽव॑रुन्धे ।
 चतु॑र्विंशति॒स्सम्प॑द्यन्ते ।

चतुर्विंशतिरर्धमासाः।
 अर्धमासेभ्यं एव यज्ञस्य शिरोऽवरुन्धे।
 अथो खलुं।
 सकृदेव प्रवृज्यः।
 एकगुं हि शिरः ॥ 47 ॥

अग्निष्टोमे प्रवृणक्ति।
 एतावान् वै यज्ञः।
 यावानग्निष्टोमः।
 यावानेव यज्ञः।
 तस्य शिरः प्रतिदधाति।
 नोक्थ्ये प्रवृञ्ज्यात्।
 प्रजा वै पशवं उक्थानि।
 यदुक्थ्ये प्रवृञ्ज्यात्।
 प्रजां पशूनस्य निर्दहेत्।
 विश्वजिति सर्वपृष्ठे प्रवृणक्ति ॥ 48 ॥

पृष्ठानि वा अच्युतं च्यावयन्ति।
 पृष्ठैरेवास्मा अच्युतं च्यावयित्वाऽवरुन्धे।
 अपश्यं गोपामित्याह।
 प्राणो वै गोपाः।
 प्राणमेव प्रजासु वियातयति।

अपश्यं गोपामित्याह।
 असौ वा आदित्यो गोपाः।
 स हीमाः प्रजा गोपायति।
 तमेव प्रजानां गोप्तारं कुरुते।
 अनिपद्यमानमित्याह ॥ 49 ॥

न ह्येष निपद्यते।
 आ च परां च पथिभिश्चरन्तमित्याह।
 आ च ह्येष परां च पथिभिश्चरति।
 स सद्धीचीस्स विषूचीर्वसान् इत्याह।
 सद्धीचींश्च ह्येष विषूचीश्च
 वसानः प्रजा अभिविपश्यति।
 आवरीवर्ति भुवनेष्वन्तरित्याह।
 आ ह्येष वरीवर्ति भुवनेष्वन्तः।
 अत्र प्रावीर्मधुमाध्वीभ्यां
 मधुमाधूचीभ्यामित्याह।
 वासन्तिकावेवास्मां ऋतू कल्पयति।
 समग्निरग्निनां गतेत्याह ॥ 50 ॥

ग्रेष्मावेवास्मां ऋतू कल्पयति।
 समग्निरग्निनां गतेत्याह।
 अग्निर्ह्येषोऽग्निनां सङ्गच्छते।

स्वाहा समग्निस्तपसा गतेत्याह।
 पूर्वमेवोदितम्।
 उत्तरेणाभिगृणाति।
 धर्ता दिवो विभासि रजसः
 पृथिव्या इत्याह।
 वार्षिकावेवास्मा ऋतू कल्पयति।
 हृदे त्वा मनसे त्वेत्याह।
 शारदावेवास्मा ऋतू कल्पयति ॥ 51 ॥

दिवि देवेषु होत्रा यच्छेत्याह।
 होत्राभिरेवेमान् लोकान्त्सन्दधाति।
 विश्वासां भुवां पतु इत्याह।
 हैमन्तिकावेवास्मा ऋतू कल्पयति।
 देवश्रूस्त्वं देव घर्म देवान्पाहीत्याह।
 शैशिरावेवास्मा ऋतू कल्पयति।
 तपोजां वाचमस्मे नियच्छ देवायुवमित्याह।
 या वै मेध्या वाक्।
 सा तपोजाः।
 तामेवावरुन्धे ॥ 52 ॥

गर्भो देवानामित्याह।
 गर्भो ह्येष देवानाम्।

पि॒ता म॑ती॒नामि॒त्याह॑ ।
 प्र॒जा वै म॒तयः॑ ।
 तासा॑मेष ए॒व पि॒ता ।
 यत्प्र॑व॒र्ग्यः ।
 तस्मा॑दे॒वमा॑ह ।
 पतिः॑ प्र॒जाना॑मि॒त्याह॑ ।
 पति॒र्ह्येष॑ प्र॒जाना॑म् ।
 मतिः॑ क॒वीना॑मि॒त्याह॑ ॥ 53 ॥

मति॒र्ह्येष॑ क॒वीना॑म् ।
 सं दे॒वो दे॒वेन॑ सवि॒त्राऽय॑तिष्ट॒
 सगं॑ सू॒र्येणा॑रु॒क्तेत्या॑ह ।
 अ॒मुं चै॒वादित्यं॑ प्र॒व॒र्ग्यं च॒ सगं॑ शा॑स्ति ।
 आ॒यु॒र्दा॒स्त्वम॒स्मभ्यं॑ घ॒र्म व॒र्चो॒दा अ॒सीत्या॑ह ।
 आ॒शिष॑मे॒वैता॑माशा॑स्ते ।
 पि॒ता नो॑ऽसि पि॒ता नो॑ बो॒धेत्या॑ह ।
 बो॒धय॑त्ये॒वैन॑म् ।
 नवै॒तेऽव॑का॒शा भ॑वन्ति ।
 पत्न्यै॑ दश॒मः ।
 नव॑ वै पु॒रुषे॑ प्रा॒णाः ॥ 54 ॥

नाभि॑र्दश॒मी ।

प्रा॒णाने॒व यज॑माने दधाति ।
 अथो दशा॑क्षरा वि॒राट् ।
 अन्नं॑ वि॒राट् ।
 वि॒राजै॑वान्नाद्यमव॑रुन्धे ।
 य॒ज्ञस्य॑ शिरो॑ऽच्छिद्यत ।
 तद्दे॒वा होत्रा॑भिः प्रत्य॑दधुः ।
 ऋ॒त्विजो॑ऽवे॑क्षन्ते ।
 ए॒ता वै होत्राः॑ ।
 होत्रा॑भिरे॒व य॒ज्ञस्य॑
 शि॒रः प्र॑ति॒दधा॑ति ॥ 55 ॥

रु॒चि॒तम॑वे॑क्षन्ते ।
 रु॒चि॒ताद्वै प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत ।
 प्र॒जाना॑गुं सृष्ट्यै॑ ।
 रु॒चि॒तम॑वे॑क्षन्ते ।
 रु॒चि॒ताद्वै प॒र्जन्यो॑ वर्षति ।
 वर्षु॑कः प॒र्जन्यो॑ भवति ।
 सं प्र॒जा ए॑धन्ते ।
 रु॒चि॒तम॑वे॑क्षन्ते ।
 रु॒चि॒तं वै ब्र॑ह्मवर्च॒सम् ।
 ब्र॒ह्मव॑र्च॒सिनो॑ भवन्ति ॥ 56 ॥

अ॒धी॒यन्तोऽवे॑क्षन्ते ।
 सर्व॒मायु॑र्यन्ति ।
 न प॒त्यवे॑क्षेत ।
 यत्प॒त्यवे॑क्षेत ।
 प्रजा॑येत ।
 प्र॒जां त्व॑स्यै॒ निर्द॑हेत् ।
 यन्नावे॑क्षेत ।
 न प्रजा॑येत ।
 नास्यै॑ प्र॒जां निर्द॑हेत् ।
 ति॒र॒स्कृत्य॑ यजु॑र्वाचयति ।
 प्रजा॑यते ।
 नास्यै॑ प्र॒जां निर्द॑हति ।
 त्व॒ष्टी॑मती॒ ते स॒पे॒येत्या॑ह ।
 सपा॒द्धि प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते ॥ 57 ॥

ऋ॒तवो॑ हि शि॒र॒स्सर्व॑पृ॒ष्ठे प्र॑वृ॒ण॒क्त्यनि॑पद्यमान॒मित्या॑ह
 ग॒तेत्या॑ह शा॒र॒दावे॒वास्मा॑ ऋ॒तू क॑ल्पयति रुन्धे
 कवी॒नामित्या॑ह प्रा॒णाः प्रति॑दधाति भवन्ति
 वाच॑यति च॒त्वारि॑ च ॥ 6 ॥

दे॒वस्य॑ त्वा सवि॒तुः प्र॑स॒व इति॑
 रश॒नामा॑द॒त्ते प्र॑सू॒त्यै ।
 अ॒श्विनो॑र्बा॒हुभ्या॑मित्या॑ह ।

अ॒श्विनौ॒ हि दे॒वाना॑मध्व॒र्यू आस्ता॑म् ।
 पू॒ष्णो ह॑स्ता॒भ्यामि॒त्याह॑ यत्यै ।
 आ॒द॒देऽदि॑त्यै रा॒स्नाऽसी॒त्याह॑ यजु॑ष्कृत्यै ।
 इ॒ड ए॒ह्यदि॑त् ए॒हि सर॑स्व॒त्येही॒त्याह॑ ।
 ए॒तानि॒ वा अ॑स्यै दे॒वना॒मानि॑ ।
 दे॒वना॒मैरे॒वैना॒माह्व॑यति ।
 असा॒वेह्य॑सा॒वेह्य॑सा॒वेही॒त्याह॑ ।
 ए॒तानि॒ वा अ॑स्यै म॒नुष्य॑ना॒मानि॑ ॥ 58 ॥

म॒नुष्य॑ना॒मैरे॒वैना॒माह्व॑यति ।
 षट्॒थ्सम्प॑द्यन्ते ।
 षड्वा ऋ॒तवः॑ ।
 ऋ॒तुभि॑रे॒वैना॒माह्व॑यति ।
 अदि॑त्या उ॒ष्णीष॑म॒सीत्या॑ह ।
 य॒था य॒जुरे॒वैतत् ।
 वा॒युर॑स्यै॒ड इत्या॑ह ।
 वा॒युदे॒वत्यो॑ वै व॒थ्सः ।
 पू॒षा त्वो॒पाव॑सृ॒ज॒त्वित्या॑ह ।
 पौ॒ष्णा वै दे॒वत॑या प॒शवः॑ ॥ 59 ॥

स्वयै॒वैनं॑ दे॒वत॑यो॒पाव॑सृ॒जति॑ ।
 अ॒श्विभ्यां॑ प्रदा॑प॒येत्या॑ह ।

अ॒श्विनौ॑ वै दे॒वानां॑ भि॒षजौ॑ ।
 ताभ्या॑मे॒वास्मै॑ भेष॒जं क॑रोति ।
 यस्ते॒ स्तन॑श्शश॒य इत्या॑ह ।
 स्तौत्ये॒वैना॑म् ।
 उ॒स्रं घ॒र्मगं॑ शि॒गुंषो॑स्रं घ॒र्म पा॑हि
 घ॒र्माय॑ शि॒गुंषे॑त्याह ।
 यथा॑ ब्रूयाद॒मुष्मै॑ दे॒हीति॑ ।
 ता॒दृगे॒व तत् ।
 बृह॒स्पति॑स्त्वोप॑सीद॒त्वित्या॑ह ॥ 60 ॥

ब्रह्म॒ वै दे॒वानां॑ बृह॒स्पतिः॑ ।
 ब्रह्म॑णै॒वैना॑मुप॑सीदति ।
 दान॑वस्स्थ॒ पेर॑व॒ इत्या॑ह ।
 मे॒ध्याने॒वैना॑न्करोति ।
 वि॒ष्व॒ग्वृ॒तो लो॒हिते॑नेत्या॒ह व्या॑वृ॒त्यै ।
 अ॒श्विभ्या॑ पि॒न्वस्व॒ सर॑स्वत्यै पि॒न्वस्व॒ पू॒ष्णे
 पि॒न्वस्व॒ बृह॒स्पत॑ये पि॒न्वस्वे॑त्याह ।
 ए॒ताभ्यो॒ ह्येषा॑ दे॒वता॑भ्यः पि॒न्वते॑ ।
 इन्द्रा॑य पि॒न्वस्वेन्द्रा॑य पि॒न्वस्वे॑त्याह ।
 इन्द्र॑मे॒व भा॑ग॒धेये॑न॒ सम॑र्धयति ।
 द्वि॒रिन्द्रा॑येत्या॒ह ॥ 61 ॥

तस्मादिन्द्रो देवतानां भूयिष्ठभाक्तमः।
 गायत्रोऽसि त्रैष्टुभोऽसि जागतमसीति
 शफोपयमानादत्ते।
 छन्दोभिरेवैनानादत्ते।
 सहोर्जो भागेनोपमेहीत्याह।
 ऊर्ज एवैनं भागमकः।
 अश्विनौ वा एतद्यज्ञस्य शिरः
 प्रतिदधतावब्रूताम्।
 आवाभ्यामेव पूर्वाभ्यां वषट्क्रियाता इति।
 इन्द्राश्विना मधुनस्सारघस्येत्याह।
 अश्विभ्यामेव पूर्वाभ्यां वषट्करोति।
 अथो अश्विनावेव भागधेयेन समर्धयति ॥ 62 ॥

घर्म पात वसवो यजता वडित्याह।
 वसूनेव भागधेयेन समर्धयति।
 यद्वषट्कुर्यात्।
 यातयामाऽस्य वषट्कारस्स्यात्।
 यन्न वषट्कुर्यात्।
 रक्षाग्सि यज्ञं हन्युः।
 वडित्याह।
 परोक्षमेव वषट्करोति।

नास्यं या॒तया॑मा वषट्कारो भव॑न्ति ।
न य॒ज्ञं र॒क्षाग्ं॑सि घ्नन्ति ॥ 63 ॥

स्वाहा॑ त्वा॒ सूर्य॑स्य र॒श्मये॑
वृष्टि॑वनये जुहोमीत्याह ।
यो वा अ॑स्य पु॒ण्यो र॒श्मिः ।
स वृष्टि॑वनिः ।
तस्मा॑ ए॒वैनं॑ जुहोति ।
मधु॑ ह॒विर॒सीत्या॑ह ।
स्व॒दय॑त्ये॒वैन॑म् ।
सूर्य॑स्य॒ तप॑स्त॒पेत्या॑ह ।
यथा॑ य॒जुरे॒वैतत् ।
द्यावा॑पृथि॒वीभ्या॑ त्वा॒ परि॑गृह्णामीत्याह ।
द्यावा॑पृथि॒वीभ्या॑मे॒वैनं॑ परि॑गृह्णाति ॥ 64 ॥

अ॒न्तरि॑क्षेण॒ त्वोप॑यच्छामीत्याह ।
अ॒न्तरि॑क्षेणै॒वैन॒मुप॑यच्छति ।
न वा ए॒तं म॑नु॒ष्यो भ॑र्तुमर्हति ।
दे॒वानां॑ त्वा पि॒तृणा॑मनु॒मतो॑ भर्तुं
शके॑यमित्याह ।
दे॒वैरे॒वैनं॑ पि॒तृभि॑रनु॒मत॒ आद॑त्ते ।
वि वा ए॑नमे॒तदर्ध॑यन्ति ।

यत्प्रश्नात्प्रवृज्यं पुरो जुह्वति।
 तेजोऽसि तेजोऽनुप्रेहीत्याह।
 तेजं एवास्मिन्दधाति।
 दिविस्पृङ्गा मां हिगंसीरन्तरिक्षस्पृङ्गा मां
 हिगंसीः पृथिविस्पृङ्गा मां
 हिगंसीरित्याहाहिगंसायै ॥ 65 ॥

सुवरसि सुवर्मे यच्छ दिवं यच्छ
 दिवो मां पाहीत्याह।
 आशिषमेवैतामाशास्ते।
 शिरो वा एतद्यज्ञस्य।
 यत्प्रवर्ग्यः।
 आत्मा वायुः।
 उद्यत्यवातनामान्याह।
 आत्मन्नेव यज्ञस्य शिरः प्रतिदधाति।
 अनवानम्।
 प्राणानागुं सन्तत्यै।
 पञ्चाह ॥ 66 ॥

पाङ्क्तौ यज्ञः।
 यावानेव यज्ञः।
 तस्य शिरः प्रतिदधाति।

अ॒ग्रये॑ त्वा॒ वसु॑मते॒ स्वाहेत्या॑ह ।
 अ॒सौ वा आ॑दि॒त्योऽग्नि॑र्वसु॒मान् ।
 तस्मा॑ ए॒वैनं॑ जुहोति ।
 सोमा॑य त्वा रु॒द्रव॑ते॒ स्वाहेत्या॑ह ।
 च॒न्द्रमा॒ वै सोमो॑ रु॒द्रवान् ।
 तस्मा॑ ए॒वैनं॑ जुहोति ।
 वरु॑णाय त्वाऽऽदि॒त्यव॑ते॒ स्वाहेत्या॑ह ॥ 67 ॥

अ॒प्सु वै वरु॑ण आदि॒त्यवान् ।
 तस्मा॑ ए॒वैनं॑ जुहोति ।
 बृह॑स्पत॑ये त्वा वि॒श्वदे॑व्यावते॒ स्वाहेत्या॑ह ।
 ब्रह्म॒ वै दे॒वानां॑ बृह॑स्पतिः ।
 ब्रह्म॑ण ए॒वैनं॑ जुहोति ।
 स॒वि॒त्रे त्व॑र्भु॒मते॑ वि॒भु॒मते॑ प्र॒भु॒मते॑
 वाज॑वते॒ स्वाहेत्या॑ह ।
 सं॒व॒त्स॒रो वै सं॑वि॒तर्भु॑मान्
 वि॑भु॒मान्प्र॑भु॒मान् वाज॑वान् ।
 तस्मा॑ ए॒वैनं॑ जुहोति ।
 य॒माय॒ त्वाऽङ्गि॑रस्वते॒ पितृ॑मते॒ स्वाहेत्या॑ह ।
 प्रा॒णो वै य॒मोऽङ्गि॑रस्वान्पितृ॒मान् ॥ 68 ॥

तस्मा॑ ए॒वैनं॑ जुहोति ।

ए॒ताभ्य॑ ए॒वैनं॑ दे॒वता॑भ्यो जुहोति।

दश॑ सम्प॑द्यन्ते।

दशा॑क्षरा वि॒राट्।

अन्नं॑ वि॒राट्।

वि॒राजै॑वान्नाद्य॒मवरु॑न्धे।

रौहि॑णाभ्यां वै दे॒वास्सु॑वर्गं लो॒कमा॑यन्।

तद्रौ॑हिणयो रौहिण॒त्वम्।

यद्रौ॑हिणौ भव॑तः।

रौहि॑णाभ्यामे॒व तद्य॑जमानस्सुव॒र्गं लो॒कमे॑ति।

अह॑ज्योतिः के॒तुना॑ जुषताग्ं

सु॒ज्यो॒तिर्ज्योति॑षाग्ं स्वाहा॒ रात्रि॑र्ज्योतिः

के॒तुना॑ जुषताग्ं सु॒ज्यो॒तिर्ज्योति॑षाग्ं स्वाहेत्याह।

आ॒दि॒त्यमे॒व तद॑मुष्मिन्लो॒केऽह्ना॑ प॒रस्ता॑द्वाधार।

रात्रि॑या अ॒वस्ता॑त्।

तस्मा॑द॒सावा॑दि॒त्योऽमु॑ष्मिन्लो॒केऽहो॑रा॒त्राभ्यां॑ धृतः ॥ 69 ॥

म॒नु॒ष्य॒ना॒मानि॑ प॒शव॑स्सीद॒त्वित्या॒हेन्द्रा॒येत्या॑हार्धयति

घ्नन्ति॑ गृह्णा॒त्यहि॑गंसायै पञ्चा॑हादि॒त्यव॑न्ते॒ स्वाहे॑त्याह

पितृ॑मानेति च॒त्वारि॑ च ॥ 7 ॥

विश्वा॑ आशां दक्षिण॒सदि॑त्याह।

विश्वा॑ने॒व दे॒वान्प्री॑णाति।

अथो॑ दु॒रि॒ष्ट्या ए॒वैनं॑ पाति।
 विश्वा॑न्दे॒वान॑याडि॒हेत्या॑ह।
 विश्वा॑ने॒व दे॒वान्भा॑ग॒धेये॑न॒ सम॑र्धयति।
 स्वाहा॑कृतस्य घ॒र्मस्य॒ मधोः॑
 पि॒बत॑मश्वि॒नेत्या॑ह।
 अ॒श्विना॑वे॒व भा॑ग॒धेये॑न॒ सम॑र्धयति।
 स्वाहा॑ऽग्नये॑ य॒ज्ञिया॑य॒
 शं य॒जुर्भि॑रित्या॑ह।
 अ॒भ्ये॑वैनं॑ घारयति।
 अथो॑ ह॒विरे॒वाकः॑ ॥ 70 ॥

अश्वि॑ना घ॒र्म पा॑तगं
 हा॒र्दिवा॑नमहा॒र्दिवा॑भि॒रूति॑भि॒रित्या॑ह।
 अ॒श्विना॑वे॒व भा॑ग॒धेये॑न॒ सम॑र्धयति।
 अनु॑ वां द्यावा॑पृथि॒वी
 मग्ं॑साता॒मित्या॑हानु॑मत्यै।
 स्वाहे॑न्द्राय॒ स्वाहे॑न्द्रा॒वडित्या॑ह।
 इन्द्रा॑य॒ हि पु॒रो हू॑यते॑।
 आ॒श्राव्या॑ह घ॒र्मस्य॑ य॒जेति॑।
 वष॑ट्कृते जुहोति।
 रक्ष॑सामप॑हत्यै।

अनु॑य॒जति॑ स्व॒गाकृ॑त्यै ।
घ॒र्मम॑पा॒तम॑श्चि॒नेत्या॑ह ॥ 71 ॥

पूर्व॑मे॒वोदि॑तम् ।
उत्त॑रेणा॒भिगृ॑णाति ।
अनु॑ वां द्यावा॑पृथि॒वी
अ॑म॒गंसा॑ता॒मित्या॒हानु॑मत्यै ।
तं प्रा॒व्यं यथा॒वण्ण॑मो दि॒वे
नमः॑ पृथि॒व्या इत्या॑ह ।
यथा॒ य॒जुरे॒वैतत् ।
दिवि॑ धा॒ इमं॑ य॒ज्ञं य॒ज्ञमि॑मं
दिवि॑ धा॒ इत्या॑ह ।
सु॒व॒र्गमे॒वैनं॑ लो॒कं ग॑मयति ।
दिवं॑ गच्छा॒न्तरि॑क्षं गच्छ
पृथि॒वीं ग॒च्छेत्या॑ह ।
ए॒ष्वे॒वैनं॑ लो॒केषु॑ प्रति॒ष्ठाप॑यति ।
पञ्च॑ प्र॒दिशो॑ ग॒च्छेत्या॑ह ॥ 72 ॥

दि॒क्ष्वे॒वैनं॑ प्रति॒ष्ठाप॑यति ।
दे॒वान्घ॑र्म॒पान्ग॑च्छ पि॒तृन्घ॑र्म॒पान्ग॑च्छेत्या॑ह ।
उ॒भये॑ष्वे॒वैनं॑ प्रति॒ष्ठाप॑यति ।
यत्पि॑न्वते ।

वर्षुकः पर्जन्यो भवति।
 तस्मात्पिन्वमानः पुण्यः।
 यत्प्राङ्पिन्वते।
 तद्देवानाम्।
 यदक्षिणा।
 तत्पितृणाम् ॥ 73 ॥

यत्प्रत्यक्।
 तन्मनुष्याणाम्।
 यदुदङ्।
 तद्द्राणाम्।
 प्राञ्चमुदञ्चं पिन्वयति।
 देवत्राऽकः।
 अथो खलु।
 सर्वा अनु दिशः पिन्वयति।
 सर्वा दिशस्समेधन्ते।
 अन्तःपरिधि पिन्वयति ॥ 74 ॥

तेजसोऽस्कन्दाय।
 इषे पीपिहूर्जे पीपिहीत्याह।
 इषमेवोर्जं यजमाने दधाति।
 यजमानाय पीपिहीत्याह।

यज॑मानायै॒वैता॒मा॒शिष॒माशा॑स्ते ।
 मह्यं॑ ज्यैष्ठ्या॑य पी॒पि॒हीत्या॑ह ।
 आ॒त्मन॑ ए॒वैता॒मा॒शिष॒माशा॑स्ते ।
 त्विष्यै॑ त्वा द्यु॒म्राय॑ त्वेन्द्रि॒याय॑
 त्वा भू॒त्यै त्वेत्या॑ह ।
 य॒था य॒जुरे॒वैतत् ।
 धर्मा॑ऽसि सु॒धर्मा॑ मे॑ न्य॒स्मे
 ब्रह्मा॑णि धा॒रये॒त्याह ॥ 75 ॥

ब्रह्म॑न्ने॒वैनं॑ प्रति॒ष्ठाप॑यति ।
 नेत्वा॑ वा॒तस्स॒क॒न्दया॒दिति॑ यद्य॑भि॒चरे॑त् ।
 अ॒मुष्य॑ त्वा प्रा॒णे सा॑दया॒म्यमु॑ना
 स॒ह नि॒रर्थं॑ ग॒च्छेति॑ ब्रूया॒द्यं द्वि॒ष्यात् ।
 यमे॒व द्वेष्टि॑ ।
 तेनै॑नग्ं स॒ह नि॒रर्थं॑ ग॑मयति ।
 पू॒ष्णे शर॑से॒ स्वाहे॑त्याह ।
 या ए॒व दे॒वता॑ हु॒तभा॑गाः ।
 ताभ्य॑ ए॒वैनं॑ जुहोति ।
 ग्राव॑भ्य॒स्स्वाहे॑त्याह ।
 या ए॒वान्तरि॑क्षे॒ वाचः॑ ॥ 76 ॥

ताभ्य॑ ए॒वैनं॑ जुहोति ।

प्रतिरेभ्यस्स्वाहेत्याह।
 प्राणा वै देवाः प्रतिराः।
 तेभ्य एवैनं जुहोति।
 द्यावापृथिवीभ्याग् स्वाहेत्याह।
 द्यावापृथिवीभ्यामेवैनं जुहोति।
 पितृभ्यो घर्मपेभ्यस्स्वाहेत्याह।
 ये वै यज्वानः।
 ते पितरो घर्मपाः।
 तेभ्य एवैनं जुहोति ॥ 77 ॥

रुद्राय रुद्रहोत्रे स्वाहेत्याह।
 रुद्रमेव भागधेयेन समर्धयति।
 सर्वतस्समनक्ति।
 सर्वत एव रुद्रं निरवदयते।
 उदञ्चं निरस्यति।
 एषा वै रुद्रस्य दिक्।
 स्वायामेव दिशि रुद्रं निरवदयते।
 अप उपस्पृशति मेध्यत्वाय।
 नान्वीक्षेत।
 यदन्वीक्षेत ॥ 78 ॥

चक्षुरस्य प्रमायुकग् स्यात्।

तस्मान्नान्वीक्ष्यः।

अपी॑परो॒ माऽहो॑ रात्रि॑यै मा पाह्ये॒षा ते॑

अग्ने॑ स॒मित्तया॒ समि॑ध्य॒स्वायु॑र्मे दा॒

वर्च॑सा माऽऽञ्जी॒रित्या॑ह।

आयु॑रे॒वास्मि॒न्वर्चो॑ दधाति।

अपी॑परो॒ मा रात्रि॑या॒ अहो॑ मा पाह्ये॒षा ते॑

अग्ने॑ स॒मित्तया॒ समि॑ध्य॒स्वायु॑र्मे दा॒

वर्च॑सा माऽऽञ्जी॒रित्या॑ह।

आयु॑रे॒वास्मि॒न्वर्चो॑ दधाति।

अ॒ग्नि॒ज्योति॒र्ज्योति॑र॒ग्नि॒स्वाहा॒ सूर्यो॑

ज्योति॒र्ज्योति॑स्सूर्य॒स्वाहे॒त्याह॑।

य॒था य॒जुरे॒वैतत्।

ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नो॑ वदन्ति।

हो॒त॒व्य॑म॒ग्नि॒हो॒त्रा(३)न्न॑ हो॒त॒व्या(३)मि॑तिं ॥ 79 ॥

यद्यजु॑षा जुहुयात्।

अय॑थापूर्वमाहु॑ती जुहुयात्।

यन्न जु॑हुयात्।

अ॒ग्निः परा॑भवेत्।

भूस्वा॑हेत्ये॒व हो॑त॒व्य॑म्।

य॒था॒पूर्व॑माहु॑ती जुहोति॑।

नाग्निः पराभवति।
 हु॒त॒ग्ं ह॒वि॒र्मधुं॑ ह॒विरि॒त्याह॑।
 स्व॒द॒य॒त्ये॒वैन॑म्।
 इन्द्र॑तमे॒ऽग्रा॒वित्या॑ह ॥ 80 ॥

प्रा॒णो वा इन्द्र॑तमो॒ऽग्निः।
 प्रा॒ण ए॒वैन॑मिन्द्र॑तमे॒ऽग्नौ जु॑होति।
 पि॒ता नो॑ऽसि॒ मा मां
 हि॒ग्ंसी॒रित्या॒हाहि॑ग्ंसायै।
 अ॒श्यामं॑ ते देव॒ घर्म॑ मधु॒मतो॑
 वाज॑वतः॒ पितु॑मत॒ इत्या॑ह।
 आ॒शिष॑मे॒वैता॒माशा॑स्ते।
 स्व॒धा॒वि॒नो॑ऽशी॒महि॑ त्वा॒ मा मां
 हि॒ग्ंसी॒रित्या॒हाहि॑ग्ंसायै।
 तेज॑सा॒ वा ए॒ते व्यृ॑ध्यन्ते।
 ये प्र॑व॒र्ग्येण॑ चर॑न्ति।
 प्राश्न॑न्ति।
 तेज॑ ए॒वात्म॑न्दधते ॥ 81 ॥

स॒व॒त्स॒रं न मा॒गुं॒सम॑श्जीयात्।
 न रा॒मामु॑पेयात्।
 न मृ॒न्म॒येन॑ पिबेत्।

नास्य॑ रा॒म उ॒च्छि॑ष्टं पि॒बेत् ।
 तेज॑ ए॒व त॒थ्सग्ग॑श्यति ।
 दे॒वा॒सुरा॑स्संय॒त्ता आ॑सन् ।
 ते दे॒वा वि॑ज॒यमु॑प॒यन्तः॑ ।
 वि॒भ्राजि॑ सौ॒र्ये ब्र॒ह्म सं॒न्य॑दधत ।
 यत्किञ्च॑ दि॒वाकी॒र्त्यम् ।
 तदे॒तेनै॒व व्र॒तेना॑गोपायत् ।
 तस्मा॑दे॒तद्ब्र॒तं चा॑र्यम् ।
 तेज॑सो गोपी॒थाय॑ ।
 तस्मा॑दे॒तानि॒ यजू॑र्षि
 वि॒भ्राज॑स्सौ॒र्यस्ये॒त्याहुः॑ ।
 स्वाहा॑ त्वा॒ सूर्य॑स्य र॒श्मिभ्य॑
 इति॑ प्रा॒तस्स॑गं सा॒दय॑ति ।
 स्वाहा॑ त्वा॒ नक्ष॑त्रेभ्य॒ इति॑ सा॒यम् ।
 ए॒ता वा ए॒तस्य॑ दे॒वताः॑ ।
 ताभि॑रे॒वैन॑गुं सम॑र्धयति ॥ 82 ॥

अ॒क॒र॒श्चि॒नेत्या॑ह प्र॒दिशो॑ ग॒च्छे॒त्याह
 पि॒तृणा॑म॒न्तःप॑रि॒धि पि॑न्वयति धा॒र्येत्या॑ह
 वाचो॑ घ॒र्मपा॑स्तेभ्य॒ ए॒वैन॑ जु॒होत्य॑न्वी॒क्षेत
 हो॒त॒व्या(३)मि॒त्य॒ग्नावि॑त्या॒ह द॑धतेऽगोपाय॒थ्सप्त॑ च ॥ 8 ॥

घ॒र्म या॑ ते॒ दि॒वि शु॒गिति॑

ति॒स्र आ॒हु॒तीर्जु॑होति।
 छ॒न्दो॑भिरे॒वास्यै॑भ्यो
 लो॒केभ्य॑श्शुच॒मव॑यजते।
 इय॒त्यग्रे॑ जुहोति।
 अथेय॒त्यथेय॑ति।
 त्रय॑ इ॒मे लो॒काः।
 ए॒भ्य ए॒व लो॒केभ्य॑श्शुच॒मव॑यजते।
 अनु॑ नोऽद्यानु॑मतिरित्या॒हानु॑मत्यै।
 दि॒वस्त्वा॑ पर॒स्पाया॑ इत्या॒ह।
 दि॒व ए॒वेमा॑न्लो॒कान्दा॑धार।
 ब्रह्म॑णस्त्वा पर॒स्पाया॑ इत्या॒ह ॥ 83 ॥

ए॒ष्वैव॑ लो॒केषु॑ प्र॒जा दा॑धार।
 प्रा॒णस्य॑ त्वा पर॒स्पाया॑ इत्या॒ह।
 प्र॒जास्वे॒व प्रा॒णान्दा॑धार।
 शिरो॑ वा ए॒तद्य॒ज्ञस्य॑।
 यत्प्र॑व॒र्ग्यः॑।
 अ॒सौ खलु॑ वा आ॒दित्यः॑ प्र॑व॒र्ग्यः॑।
 तं यद्व॑क्षि॒णा प्र॒त्यश्च॑मुद॒श्चमु॒द्वास॑येत्।
 जि॒ह्वं य॒ज्ञस्य॑ शिरो॑ हरेत्।
 प्राश्च॑मुद्वा॑सयति।

पुरस्तादेव यज्ञस्य शिरः प्रतिदधाति ॥ 84 ॥

प्राञ्चमुद्वासयति ।
तस्माद्सावादित्यः पुरस्तादुदैति ।
शफोपयमान्धवित्राणि धृष्टी इत्यन्ववहरन्ति ।
सात्मानमेवैनगं सतनुं करोति ।
सात्माऽमुष्मिन्लोके भवति ।
य एवं वेद ।
औदुम्बराणि भवन्ति ।
ऊर्वा उदुम्बरः ।
ऊर्जमेवावरुन्धे ।
वर्त्मना वा अन्वित्य ॥ 85 ॥

यज्ञं रक्षागंसि जिघागंसन्ति ।
साम्नां प्रस्तोताऽन्ववैति ।
साम वै रक्षोहा ।
रक्षसामपहत्यै ।
त्रिर्निधनमुपैति ।
त्रयं इमे लोकाः ।
एभ्य एव लोकेभ्यो रक्षागस्यपहन्ति ।
पुरुषःपुरुषो निधनमुपैति ।
पुरुषःपुरुषो हि रक्षस्वी ।

रक्ष॑साम॒प॒ह॒त्यै ॥ 86 ॥

यत्पृ॑थि॒व्यामु॑द्वास॒येत् ।
 पृथि॒वीग्ं शु॒चाऽर्प॑येत् ।
 यद॒प्सु ।
 अ॒प॒श्शु॒चाऽर्प॑येत् ।
 यदोष॑धीषु ।
 ओष॑धीश्शु॒चाऽर्प॑येत् ।
 यद्वन॒स्पति॑षु ।
 वन॒स्पती॑ञ्छु॒चाऽर्प॑येत् ।
 हिर॑ण्यं नि॒धायोद्वा॑सयति ।
 अ॒मृतं॒ वै हिर॑ण्यम् ॥ 87 ॥

अ॒मृतं॒ ए॒वैनं॒ प्रति॑ष्ठापयति ।
 व॒ल्गुर॑सि श॒युधा॑या॒ इति॒ त्रिः प॑रिषिञ्च॒न्पर्य॑ति ।
 त्रि॒वृद्वा अ॒ग्निः ।
 यावा॑ने॒वाग्निः ।
 तस्य॒ शुच॑ग्ं शमयति ।
 त्रिः पुनः॒ पर्य॑ति ।
 षट्थ॑सम्प॒द्यन्ते ।
 षड्वा ऋ॒तवः॑ ।
 ऋतु॑भिरे॒वास्य॒ शुच॑ग्ं शमयति ।

चतुस्स्रक्तिर्नाभिर्ऋतस्येत्याह ॥ 88 ॥

इयं वा ऋतम्।

तस्यां एष एव नाभिः।

यत्प्रवर्ग्यः।

तस्मादेवमाह।

सदो विश्वायुरित्याह।

सदो हीयम्।

अप द्वेषो अप ह्वर इत्याह भ्रातृव्यापनुत्यै।

घर्मैतत्तेऽन्नमेतत्पुरीषमिति

दध्ना मधुमिश्रेण पूरयति।

ऊर्वा अन्नाद्यं दधि।

ऊर्जैवेनमन्नाद्येन समर्धयति ॥ 89 ॥

अनशनायुको भवति।

य एवं वेद।

रन्तिर्नामासि दिव्यो गन्धर्व इत्याह।

रूपमेवास्यैतन्महिमानगुं रन्ति बन्धुतां व्याचष्टे।

समहमायुषा सं प्राणेनेत्याह।

आशिषमेवैतामाशास्ते।

व्यसौ योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्म इत्याह।

अभिचार एवास्यैषः।

अचि॑क्र॒द्द॒वृषा॒ हरि॑रित्या॒ह।
वृषा॒ ह्येषः॑ ॥ 90 ॥

वृषा॒ हरिः॑।
म॒हान्मि॒त्रो न द॑र्श॒त इत्या॑ह।
स्तौत्ये॒वैन॑मे॒तत्।
चिद॑सि॒ समु॒द्रयो॑नि॒रित्या॑ह।
स्वामे॒वैनं॒ योनिं॑ गमयति।
नम॑स्ते अस्तु॒ मा मां
हि॒गंसी॑रित्या॒हाहि॑गंसायै।
वि॒श्वाव॑सु॒गं सोम॑गन्ध॒र्वमित्या॑ह।
यदे॒वास्यं॑ क्रि॒यमाण॑स्यान्त॒र्यन्ति॑।
तदे॒वास्यै॑तेनाप्याययति।
वि॒श्वाव॑सु॒रभि॒ तन्नो॑ गृणा॒त्वित्या॑ह ॥ 91 ॥

पूर्व॑मे॒वोदि॒तम्।
उत्त॑रेणा॒भिगृ॑णाति।
धियो॑ हि॒न्वानो॑ धिय॒ इन्नो॑
अव्या॑दित्या॒ह।
ऋ॒तूने॒वास्मै॑ कल्पयति।
प्रासां॑ गन्ध॒र्वो अ॒मृता॑नि वोच॒दित्या॑ह।
प्रा॒णा वा अ॒मृताः॑।

प्राणानेवास्मै कल्पयति।
 एतत्त्वं देव घर्म देवो देवानुपांगा इत्याह।
 देवो ह्येष सन्देवानुपैति।
 इदमहं मनुष्यो मनुष्यानित्याह ॥ 92 ॥

मनुष्यो हि।
 एष सन्मनुष्यानुपैति।
 ईश्वरो वै प्रवर्ग्यमुद्वासयन्।
 प्रजां पशून्सोमपीथमनुद्वासस्सोमपीथानुमेहि।
 सह प्रजया सह रायस्पोषेणेत्याह।
 प्रजामेव पशून्सोमपीथमात्मन्धत्ते।
 सुमित्रा न आप ओषधयस्सन्त्वित्याह।
 आशिषमेवैतामाशास्ते।
 दुर्मित्रास्तस्मै भूयासुर्योऽस्मान्द्वेष्टि
 यं च वयं द्विष्म इत्याह।
 अभिचार एवास्यैषः।
 प्र वा एषोऽस्माल्लोकाच्च्यवते।
 यः प्रवर्ग्यमुद्वासयति।
 उदु त्यं चित्रमिति सौरीभ्यामृग्भ्यां
 पुनरेत्य गार्हपत्ये जुहोति।
 अयं वै लोको गार्हपत्यः।

अ॒स्मिन्ने॒व लो॒के प्र॒ति॑तिष्ठति।
 अ॒सौ ख॒लु वा आ॑दि॒त्यस्सु॑व॒र्गो लो॒कः।
 यथ्सौरी भवतः।
 तेनै॒व सु॑व॒र्गाल्लो॒कान्नै॑ति ॥ 93 ॥

ब्रह्म॑णस्त्वा पर॒स्पाया॒ इत्या॑ह दधात्य॒न्वित्यं
 रक्ष॑स्वी रक्ष॑साम॒पंह॑त्यै॒ वै हि॑र॒ण्यमा॑हार्धयति
 ह्येष॑ गृणा॒त्वित्या॑ह मनु॒ष्या॑नित्या॒हास्यै॒षोऽष्टौ च॑ ॥ 9 ॥

प्र॒जाप॑तिं॒ वै दे॒वाश्शु॑क्रं पयो॑ऽदुह॒न्।
 तदे॑भ्यो॒ न व्य॑भवत्।
 तद॒ग्निर्व्य॑करोत्।
 तानि॒ शुक्रि॑याणि॒ सामा॑न्यभवन्।
 तेषां॒ यो रसो॑ऽत्यक्ष॑रत्।
 तानि॑ शु॒क्रय॒जूग॑ष्य॒भवन्।
 शुक्रि॑याणां॒ वा ए॒तानि॒ शुक्रि॑याणि।
 साम॒पय॑सं॒ वा ए॒तयो॑र॒न्यत्।
 दे॒वाना॑म॒न्यत्प॑यः।
 यद्गोः पयः ॥ 94 ॥

तथ्साम्नः॒ पयः॑।
 यद्जा॒यै पयः॑।
 तद्दे॒वानां॑ पयः।

तस्माद्यत्रैतैर्यजुर्भिश्चरन्ति ।
 तत्पयसा चरन्ति ।
 प्रजापतिमेव तद्देवान्पयसाऽन्नाद्येन
 समर्धयन्ति ।
 एष ह त्वै साक्षात्प्रवर्ग्यं भक्षयति ।
 यस्यैवं विदुषः प्रवर्ग्यः प्रवृज्यते ।
 उत्तरवेद्यामुद्वासयेत्तेजस्कामस्य ।
 तेजो वा उत्तरवेदिः ॥ 95 ॥

तेजः प्रवर्ग्यः ।
 तेजसैव तेजस्समर्धयति ।
 उत्तरवेद्यामुद्वासयेदन्नकामस्य ।
 शिरो वा एतद्यज्ञस्य ।
 यत्प्रवर्ग्यः ।
 मुखमुत्तरवेदिः ।
 शीर्ष्णैव मुखगुं सन्दधात्यन्नाद्याय ।
 अन्नाद एव भवति ।
 यत्र खलु वा एतमुद्वासितं
 वयाग्सि पर्यासते ।
 परि वै तागं समां प्रजा
 वयागस्यासते ॥ 96 ॥

तस्मा॑दुत्तरवे॒द्यामे॒वोद्वा॑सयेत् ।
 प्र॒जानां॑ गोपी॒थाय॑ ।
 पु॒रो वा॑ प॒श्चाद्दोद्वा॑सयेत् ।
 पु॒रस्ता॒द्वा ए॒तज्ज्योति॑रुदेति ।
 तत्प॒श्चान्निम्रो॑चति ।
 स्वामे॒वैनं॑ योनि॒मनू॑द्वा॑सयति ।
 अ॒पां मध्य॑ उद्वा॑सयेत् ।
 अ॒पां वा ए॒तन्मध्या॑ज्ज्योति॑रजायत ।
 ज्योतिः॑ प्रव॒र्ग्यः ।
 स्व ए॒वैनं॑ योनौ॒ प्रति॑ष्ठापयति ॥ 97 ॥

यं द्वि॒ष्यात् ।
 यत्र॑ स स्यात् ।
 तस्यां॑ दि॒श्युद्वा॑सयेत् ।
 ए॒ष वा अ॒ग्निर्वै॑श्वान॒रः ।
 यत्प्र॑व॒र्ग्यः ।
 अ॒ग्निनै॒वैनं॑ वैश्वान॒रेणा॒भिप्रव॑र्तयति ।
 औ॒दुम्ब॑र्या॒गं शाखा॑या॒मुद्वा॑सयेत् ।
 ऊ॒र्वा उ॑दुम्ब॒रः ।
 अन्नं॑ प्रा॒णः ।
 शु॒ग्ध॒र्मः ॥ 98 ॥

इ॒द॒म॒ह॒म॒मु॒ष्या॑मु॒ष्या॒य॒ण॒स्य॑ शु॒चा
 प्रा॒ण॒म॒पि॑ द॒हामी॒त्या॑ह।
 शु॒चै॒वा॒स्य॑ प्रा॒ण॒म॒पि॑ द॒हति॑।
 ता॒ज॒गा॒र्ति॒मा॒र्च्छ॑ति।
 यत्र॑ द॒र्भा उ॑प॒दी॒क॑सन्तता॒स्युः।
 तदु॒द्वा॑सये॒द्वृष्टि॑कामस्य।
 ए॒ता वा अ॒पाम॑नू॒ज्झा॑वर्यो॒ नाम॑।
 यद्द॒र्भाः।

अ॒सौ ख॒लु वा आ॑दि॒त्य
 इ॒तो वृष्टि॑मुदीरयति।
 अ॒सा॒वे॒वा॒स्मा आ॑दि॒त्यो
 वृष्टिं॑ नियच्छति।

ता आपो॑ निय॑ता॒ धन्व॑ना॒ यन्ति॑ ॥ 99 ॥

गोः पयं॑ उत्तरवे॒दि॒रा॑सते॒ स्थाप॑यति॒ घ॒र्मो य॑न्ति ॥ 10 ॥

प्र॒जा॒प॑ति॒स्सं॒भ्रि॒य॒मा॑णः।
 सं॒रा॒ट्थ॑संभृतः।
 घ॒र्मः प्र॑वृक्तः।
 म॒हा॒वी॒र उ॒द्वा॑सितः।
 अ॒सौ ख॒लु वा॒वैष॑ आ॑दि॒त्यः।
 यत्प्र॑व॒र्ग्यः॑।

स ए॒तानि॒ नामान्य॑कुरु॒त।
य ए॒वं वेद॑।
वि॒दुरे॑नं॒ नाम्ना॑।
ब्र॒ह्मवा॑दि॒नो वद॑न्ति ॥ 100 ॥

यो वै व॑सी॒याग्सं॑ यथाना॒ममु॑प॒चर॑ति।
पु॒ण्या॑र्ति॒ वै स तस्मै॑ कामयते।
पु॒ण्या॑र्तिमस्मै कामयन्ते।
य ए॒वं वेद॑।
तस्मा॑दे॒वं वि॒द्वान्।
घ॒र्म इति॑ दि॒वाऽऽच॑क्षीत।
स॒म्राडि॑ति॒ नक्त॑म्।
ए॒ते वा ए॒तस्य॑ प्रि॒ये त॒नुवौ॑।
ए॒ते अ॑स्य प्रि॒ये नाम॑नी।
प्रि॒ययै॑वैनं॒ त॒नुवा॑ ॥ 101 ॥

प्रि॒येण॑ ना॒म्ना॒ सम॑र्धयति।
की॒र्तिर॑स्य॒ पूर्वा॑ गच्छति॒ ज॒नता॑माय॒तः।
गा॒य॒त्री दे॒वेभ्यो॑ऽपा॑क्रामत्।
तां दे॒वाः प्र॑व॒र्ग्येणै॑वानु॒ व्य॑भवन्।
प्र॒व॒र्ग्येणा॑प्तुवन्।
यच्च॑तुर्वि॒गंशति॑ कृ॒त्वः प्र॑व॒र्ग्यं प्र॑वृणक्ति।

[यच्चतुर्विंशतिः कृत्वः प्रवर्ग्यं प्रवृणक्ति।]

गा॒य॒त्रीमे॒व तद॒नु विभ॑वति।

गा॒य॒त्रीमा॑प्रोति।

पूर्वा॑ऽस्य॒ जनं॑ य॒तः की॒र्तिर्गच्छ॑ति।

वैश्व॑दे॒वस्स॒गंस॑न्नः ॥ 102 ॥

वस॑वः प्रवृ॒क्तः।

सोमो॑ऽभिकी॒र्यमा॑णः।

आ॒श्विनः॒ पय॑स्यानी॒यमा॑ने।

मा॒रुतः॒ क्वथ॑न्।

पौ॒ष्ण उद॑न्तः।

सा॒र॒स्वतो॑ वि॒ष्यन्द॑मानः।

मै॒त्र॒श्शरो॑ गृहीतः।

तेज॒ उद्य॑तो वा॒युः।

ह्रिय॑माणः प्र॒जाप॑तिः।

हू॒यमा॑नो वाग्घु॒तः ॥ 103 ॥

[तेज॒ उद्य॑तः।

वा॒युर्ह्रिय॑माणः।

प्र॒जाप॑तिर्हू॒यमा॑नः।

वाग्घु॒तः ॥ 103 ॥]

अ॒सौ खलु॑ वावैष आ॑दित्यः।

यत्प्रवर्ग्यः।
 स एतानि नामान्यकुरुत।
 य एवं वेद।
 विदुरेनं नाम्ना।
 ब्रह्मवादिनो वदन्ति।
 यन्मृन्मयमाहुतिं नाश्नुतेऽथ।
 कस्मादेषोऽश्नुत इति।
 वागेष इति ब्रूयात्।
 वाच्येव वाचं दधाति ॥ 104 ॥

तस्मादश्नुते।
 प्रजापतिर्वा एष द्वादशधा विहितः।
 यत्प्रवर्ग्यः।
 यत्प्रागवकाशेभ्यः।
 तेन प्रजा असृजत।
 अवकाशैर्देवासुरानसृजत।
 यदूर्ध्वमवकाशेभ्यः।
 तेनान्नमसृजत।
 अन्नं प्रजापतिः।
 प्रजापतिर्वैषः ॥ 105 ॥

वदन्ति तनुवा सगंसन्नो हूयमानो वाग्धुतो दधात्येषः ॥ 11 ॥

स॒वि॒ता भू॒त्वा प्र॑थ॒मेऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ।
 तेन॒ का॒माग्ं॑ ए॒ति ।
 यद्दि॒द्वि॒ती॒येऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ॥
 अ॒ग्नि॒र्भू॒त्वा दे॒वाने॑ति ।
 यत्तृ॒ती॒येऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ॥
 वा॒युर्भू॒त्वा प्रा॒णाने॑ति ।
 यच्च॑तु॒र्थेऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ॥
 आ॒दि॒त्यो भू॒त्वा र॒श्मीने॑ति ।
 यत्प॑ञ्च॒मेऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ॥
 च॒न्द्रमा॑ भू॒त्वा नक्ष॑त्राण्येति ॥ 106 ॥

यथ॑ष॒ष्ठेऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ॥
 ऋ॒तुर्भू॒त्वा सं॑व॒त्सर॑मेति ।
 यथ॑स॒प्त॒मेऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ॥
 धा॒ता भू॒त्वा शक्व॑रीमेति ।
 यद॑ष्ट॒मेऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ॥
 बृ॒ह॒स्पति॑र्भू॒त्वा गा॑य॒त्रीमे॑ति ।
 यन्न॑व॒मेऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ॥
 मि॒त्रो भू॒त्वा त्रि॒वृत्तं॑ इ॒मान्लो॒काने॑ति ।
 यद्द॑श॒मेऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ॥
 वरु॑णो भू॒त्वा वि॒राज॑मेति ॥ 107 ॥

यदे॑काद॒शेऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ।
 इन्द्रो॑ भू॒त्वा त्रि॒ष्टुभ॑मेति ।
 यद्द्वा॑द॒शेऽह॑न्प्रवृ॒ज्यते॑ ।
 सोमो॑ भू॒त्वा सु॒त्यामे॑ति ।
 यत्पु॒रस्ता॑दुप॒सदा॑ प्रवृ॒ज्यते॑ ।
 तस्मा॑द्वि॒तः परा॑ङ्मू॒न्लो॒काग्स्तप॑न्नेति ।
 यदु॒परि॑ष्टादुप॒सदा॑ प्रवृ॒ज्यते॑ ।
 तस्मा॑दमु॒तोऽर्वा॑ङ्मि॒मान्लो॒काग्स्तप॑न्नेति ।
 य ए॒वं वेद॑ ।
 ऐव त॑पति ॥ 108 ॥

नक्ष॑त्राण्येति वि॒राज॑मेति तपति ॥ 12 ॥

दे॒वा वै स॒त्रगं॑ सा॒वि॒त्रं परि॑श्रिते ब्रह्म॑न्प्रच॑रिष्यामोऽग्नि॑ष्ट्वा शिरो॑ ग्री॒वा
 दे॒वस्य॑ र॒शनां॑ विश्वा॒ आशा॒ घर्म॑ या ते॑ प्र॒जाप॑तिगं शु॒क्रं
 प्र॒जाप॑तिस्संभ्रि॒यमाण॑स्सवि॒ता भू॒त्वा द्वाद॑श ॥ 12 ॥

दे॒वा वै स॒त्रगं॑ स ख॑दिरः परि॑श्रितेऽभि॒पूर्व॑मथो॒ रक्ष॑सां ग्रेष्मा॑वे॒वास्मै
 ब्रह्म॑ वै दे॒वाना॑मश्वि॑ना घ॒र्म पा॑तं प्रा॒णो वै वृषा॑
 हरि॑र्यो॑ वै व॒सीया॑गंसं यथाना॑मम॒ष्टोत्तर॑श॒तम् ॥ 108 ॥

शं न॒स्तन्नो॒ मा हा॑सीत् ।
 ओं शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥

॥ हरिः ओ(३)म् ॥

॥ इति पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥